

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 20-21 квітня 2017 року)

**Суми
2017**

МЕТАФОРИЗАЦІЯ ЯК СПОСІБ ТВОРЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Сергієнко Б., Мирошніченко К.,
студенти ННІ Права СумДУ, гр. П-51а, П-52а

У становленні України, як правової держави, однією із найважливіших постає проблема вивчення юридичної термінології, її правильного використання професійними юристами та майбутніми фахівцями. Юридичні словники постійно поповнюються термінологічними одиницями у зв'язку з виникненням нових суспільних відносин, які потребують регулювання.

Основним предметом нашого дослідження є «юридичний термін» – слово або словосполучення, що виражає поняття з правничої сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літературі [1, с. 482].

Метою нашої статті є аналіз метафоризації як джерела термінологічної номінації, дослідження її функцій, значення і ролі в юридичному термінотворенні на основі спостережень над метафоричними найменуваннями в різних галузях права.

Метафоризація є одним із способів творення юридичних термінів. На думку О. О. Селіванової, «метафора – найпродуктивніший креативний засіб збагачення мови, вияв мовної економії, семіотична закономірність, що виявляється у використанні знаків однієї концептуальної сфери на позначення іншої, схожою з нею в якомусь відношенні» [2, с. 326-327].

Перші дослідження феномена метафори розпочав Аристотель, він звернув увагу на «евристичні можливості метафор». Питання про джерела походження та способи творення юридичних термінів стало предметом вивчення таких лінгвістів і термінологів, як Ф.Уілдрйт, Л. Річардс, М. Блек, П. Рикьор, С. Гусєв, В. Петров, А. Попова. Серед українських мовознавців розроблення категорії термінологічної метафоризації здійснювали Л. Васенко, О. Кринець, З. Кузик, Г. Пастернак, О. Шиленко, Г. Скляревська, О. Балабан, І. Бровченко .

Розглядаючи метафоризацію юридичних термінів слід розглянути так звані «стерті метафори». Хоча авторство таких термінів зазвичай втрачено, більшість з них стають кодифікованими в ході нормотворчої діяльності, наприклад, «рухоме майно» «уявна оборона» тощо, або ж залишаються напівофіційними

некодифікованими термінологічними одиницями («непридатний замах», «тіньова економіка», «мертвонароджений закон» тощо).

Нині метафоричними номінаціями пронизана фактично кожна галузь права. Згідно з проведених досліджень та аналізу наукового матеріалу, найбільше їх зафіксовано у господарському праві. Наприклад: ринкова депресія, закон великих чисел, канал збуту, маятникова міграція, материнське підприємство, ефект зонтика, золота акція, життєвий цикл продукту, кошик споживача, маркетингова короткозорість тощо. Серед фінансового та податкового права : золоті точки, брудне плавання валютних курсів, втеча від грошей, кредитна стеля, грошова ілюзія, біржова інтервенція, податкова гавань, грошовий голод, мертві підприємства, ліквідна подушка, валютне застереження, війна цін;

Серед кримінального права: доріжка слідів, ядро особи злочинця, тягар доказування, білокомірцева злочинність, посереднє заповідання, межі доказування.

Серед конституційного права: гармонізація законодавства, система здобичі, кухонний кабінет, міністр без портфеля, оголошення поза законом, біблія англійської конституції, батоги, крива качка, овечий хід, покоління прав людини, спіймати очі спікера.

Серед філософії права: політична тварина, соціально-психологічний клімат, ідеї маячні, надлюдина, та ін.

Для метафоричних номінацій характерним також є використання кольоративів, наприклад: синій комірець, білий комірець, червоний терор, білий терор, чорна економіка. Не менш поширеними є використання анімалістичних назв в метафоричних номінаціях. Серед юридичних термінів, також можна виокремити синонімічні(чорна економіка, тіньова економіка) та антонімічні пари — «особа свого права», «особа чужого права». Наявність у сучасній юридичній мові значної кількості метафоричних номінацій, що утворились як на українському мовному базисі, так і на запозиченому, свідчить про продуктивність метафоризації при утворенні нової юридичної термінології, а також її достатньо високий потенціал у номінації нових понять правового спрямування.

Список використаних джерел

1. Юридична енциклопедія в 7 т. / [редкол.: С. Шемшученко (голов. ред.) та ін.]. – К. Укр. енцикл., 2004. – Т. 6: Т–Я. – 768 с.

2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006. – 463 с.

Науковий керівник – *канд. філол. наук, доц. кафедри журналістики та філології Кулішенко Л. А.*

ОНОМАСТИКА: ЗДОБУТКИ І САМОСТІЙНІСТЬ

Левадна Н., Койло Ю.,
студенти ННІ Права СумДУ

Ономастика є спеціальною історичною дисципліною, що вивчає власні імена, їх функціонування в мові і суспільстві, закономірності їх утворення, розвитку і постійних перетворень, які є значними у розвитку мови, тому дослідження ономастики є однією з найактуальніших лінгвістичних тем у сучасному мовознавстві.

Ця робота є спробою дослідити і довести, що ономастика є самостійним розділом мови, тому ця проблема є актуальною.

Грунтовне вивчення власних імен розпочалося лише в ХІХ столітті. Першими дослідниками, що започаткували дослідження ономастики, стали вчені Німеччини: Потт Август-Фрідріх, Ферштеман, Штарк, а одним із перших в Україні розпочав ономастичні дослідження відомий український слов'янознавець Я. Головацький.

Лише в Лінгвістичному енциклопедичному словнику за редакцією В.М.Ярцевої можна побачити повне тлумачення цього лінгвістичного явища. „Ономастика [від грец. *onomastikē (téchnē)* – мистецтво давати імена] – розділ мовознавства, який вивчає власні імена. Терміном „ономастика” називають також сукупність власних імен, яка позначається й терміном „онімія”. У деяких працях термін „ономастика” вживається в значенні антропоніміка” (переклад наш – Н.К.) [1, с. 346-347].

Власні імена виникли дуже давно в процесі розвитку мови. У цій статті ми розглядаємо проблему, яка стала приводом для суперечки щодо самостійності ономастики як розділу мовознавства з власними засобами досліджень чи допоміжною стосовно географії, історії, лінгвістики, археології, етнографії.

Існує значна кількість ономастичних досліджень, серед яких виділяють: теоретичну ономастику (вивчає основні закономірності